

Silvio Berlusconi

Matteo Salvini

Matteo Renzi

‘Iedere Italiaan kreeg een dikke glossy thuisgestuurd met honderd foto’s van Berlusconi’

Beppe Grillo

Bittere strijd in la *Dolce Vita* Stoomcursus Italiaanse politiek

4 maart 2018 vinden de Italiaanse verkiezingen plaats. Voor veel Italianen betekent dat voer voor discussie – en dan het liefst een vurige, inclusief theatrale armgebaren. Want waar moet het met het land naartoe? Wie gaat het leiden en vooral: op wie moeten we stemmen? Over één ding zijn Italianen het over het algemeen wel snel eens: in dit land deugt de politiek van geen kant.

Tekst Inger van der Ree

Wie zijn momenteel de hoofdrolspelers op het politieke Italiaanse toneel?

‘Op links heb je oud-premier Matteo Renzi, hij was pas 39 toen hij premier werd en was het wonderkind van links. Hij is partijleider van de Democratische Partij en was premier van Italië van 22 februari 2014 tot 12 december 2016. Hij trad af na een referendum over een herziening van de grondwet. Een andere prominente figuur is Beppe Grillo, voorman van de Movimento Cinque Stelle; een beweging die het helemaal anders wil doen. Beppe Grillo heeft een strafblad dus mag (volgens de statuten van Movimento Cinque Stelle) geen premier worden; premierkandidaat is daar Luigi Di Maio, nog jonger dan Renzi destijds: 31 jaar. Op rechts heb je Silvio Berlusconi, die op 81-jarige leeftijd – met een strakker botoxhoofd dan ooit én met een veroordeling aan zijn broek – weer aan het warmlopen is voor zijn partij Forza Italia. Hij mag vanwege zijn veroordeling voor belastingontduiking momenteel geen premier worden, maar er loopt nu een zaak bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin hij dat aanvecht. En hij is hoe dan ook van plan om op de achtergrond een heel grote rol te blijven spelen. Daarnaast staat Matteo Salvini van de partij Lega, de voormalige Lega Nord. Zijn strenge anti-immigratiebeleid is zijn belangrijkste speerpunt.’

Wat zijn belangrijke politieke thema’s?

‘De hoofdthema’s zijn momenteel het vluchtelingenbeleid, de hoogte van de belastingen, de economische groei die uitblijft en de hoge mate van jeugdwerkloosheid. Het vluchtelingenbeleid blijft een heet hangijzer, zeker omdat landen als Frankrijk en Oostenrijk hun grenzen hebben dichtgegooid en de vluchtelingen in Italië blijven arriveren. En wat betreft de hoogte van de belastingen: dat is in ieder land natuurlijk een belangrijk breekpunt tussen links en rechts. Zo wil Berlusconi dat de pensioenen omhoog gaan en de belastingen omlaag, maar niemand weet waar hij dat geld vandaan gaat halen. En de hoge jeugdwerkloosheid is natuurlijk ook een belangrijk thema. Vaak ga je in Italië op je veertigste pas meetellen als échte werknemer. En bovendien: de salarissen blijven erg achter ten opzichte van Noord-Europa. Hierdoor trekken veel getalenteerde jonge mensen weg.’

Wij vroegen twee politieke Italië-kenners alvast vooruit te blikken op de nieuwe ontwikkelingen. Welke hoofdrolspelers verschijnen op het beruchte, Italiaanse toneel? Hoe staat Italië tegenover Europa? En hoe is het mogelijk dat Silvio Berlusconi op 81-jarige leeftijd weer volop campagne voert voor zijn partij? Zet je schrap voor een stoomcursus *politica Italiana!*

Eveline Rethmeier is correspondent voor RTL en woont al jaren in Rome, waar ze ook in 2013 de Italiaanse verkiezingen meemaakte en voor onder andere Nieuwsuur versloeg.

‘Italiaanse politici verdienen het meest van Europa’

Hoe staat Italië tegenover de EU? Wordt 2018 het jaar van ‘Brexitalia’?

‘Over het algemeen staat Italië behoorlijk positief ten opzichte van Europa. Mij valt het bijvoorbeeld altijd op dat bij ieder overheidsgebouw naast een Italiaanse vlag altijd een Europese vlag wappert. Natuurlijk heerst er bij sommige partijen wel een Europa-scepticisme. Door Movimento Cinque Stelle wordt zo nu en dan geroepen dat ze een referendum willen uitschrijven maar ze moeten wel eerst gaan regeren om dat voor elkaar te krijgen. Dat is iets waar Europa bang voor is. Italianen zien dat echt niet zo snel gebeuren; een Brexitalia.’

Hoe verschillen noord en zuid in hun houding jegens de politiek?

‘In het noorden bestaat een sterker geloof in de politiek dan in het zuiden, al moet ik zeggen dat Italianen hun politici überhaupt meer wantrouwen dan bijvoorbeeld Nederlanders. Dat komt toch ook doordat Italiaanse politici erg veel verdienen; het meeste van heel Europa. Er zijn ook veel politici geweest die geld in eigen zak hebben gestoken. “Allemaal zakkenvullers die politici”, hoor ik vaak. Daarbij komt dat het zuiden kampt met een hoge mate van corruptie én de georganiseerde maffia speelt er nog altijd een rol. Italianen, en zeker Zuid-Italianen zien weinig terug van de staat. Als de belastingen heel hoog zijn maar de weg wordt nooit gerepareerd en het vuilnis wordt niet opgehaald dan verlies je al snel je geloof in de politiek.’

Hoe staat de Italiaanse jeugd tegenover de politiek?

‘Ik bespeur bij jonge mensen een grote mate van onverschilligheid. Heel veel jongeren stemmen niet en hebben weinig vertrouwen in politici. Dat is, in mijn ogen, toch wel een beetje het failliet van de democratie. Een politicus die nog wel op een grotere steun van jonge mensen kan rekenen is Beppe Grillo; hij schreeuwt van de daken dat het politieke systeem van Italië corrupt en verrot is en dat het volledig op de schop moet. Als ik jongeren interview, merk ik dat velen daar wel oren naar hebben.’

‘Italianen weten de politiek altijd nog nét iets onduidelijker te maken’

‘Toen Silvio Berlusconi in 1994 de politiek in ging, kreeg iedere Italiaan een dikke glossy thuisgestuurd met daarin honderd foto’s van hem. Op de ene foto poseerde hij met Ronald Reagan en op de andere stond hij breed glimlachend naast Margaret Thatcher. Hij zette zichzelf neer als een ondernemer, een mediamagnaat, een winnaar. In die jaren was er een groot steekpenningenschaandaal in de politiek, er was aan de lopende band fraude gepleegd en hij speelde daar handig op in. Hij zou de politiek voor altijd veranderen en Italië gaan leiden als een onderneming. Hij was toen al een populist: hij weet op het goede moment het juiste te zeggen. Het land vroeg na al die politieke chaos om een sterke leider, dus presenteerde hij zich op die manier. Nu wil hij een lieve opa lijken die een gematigd alternatief is voor de ultrarechtse anti-immigratiepartij Lega Nord en laat hij zich portretteren met poedels en lammetjes.’

Beste campaigner van het land

‘Dat heeft natuurlijk alles te maken met zijn voorgeschiedenis. Een groot deel van de Italianen ziet hem als een crimineel en vindt hem walgelijk, bijvoorbeeld omdat hij veroordeeld is voor belastingfraude en machtsmisbruik. En zolang hij zichzelf een aibaar imago aan laat meten gaat zijn likeability omhoog en daarmee zijn hoeveelheid stemmen, dat is althans hoe hij redeneert. En we zijn genoodzaakt om hem wel degelijk serieus te nemen want deze man geldt al jaren als de beste campaigner van het land. Toen bekend werd dat hij deze verkiezingen weer mee zou doen, kon zijn partij in de peilingen meteen al rekenen op veel stemmen. Hoe dat te verklaren is, vind ik lastig. Toen Matteo Renzi en Beppe Grillo bij de vorige verkiezingen in 2012 opkwamen, was Berlusconi de oude rot in het vak; Grillo en Renzi golden als de nieuwe beloften van het land. Omdat zij, in de ogen van veel Italianen, ook niks hebben klaargespeeld, ziet Silvio Berlusconi nu opnieuw zijn kans schoon. En daarbij: veel alternatieven heb je als centrumrechtse stemmer in Italië niet. Italianen stemmen graag op winnaars, niet op kleine splinterpartijen die continu met elkaar overhoop liggen.’

Donatello Piras

is als politiek analist regelmatig te horen op onder meer BNR en Radio NPO1. Hij werd geboren in Den Haag als kind van twee Italiaanse ouders en volgt de politiek in Italië op de voet. Voor ons graaft hij in zijn geheugen en probeert de figuur Silvio Berlusconi te duiden die, na veroordelingen voor machtsmisbruik en fraude, mogelijk weer een rol van betekenis gaat spelen op het politieke toneel.

‘Er zijn nu verschillende scenario’s mogelijk: óf hij wint de zaak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en mag gewoon doorgaan met zijn politieke activiteiten en wordt, mocht hij de meeste stemmen krijgen, premier van het land. Óf zijn verbod op publieke en politieke functies wordt door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens gehandhaafd en hij mag de politiek niet in. Dan krijgen we een heel gekke situatie. In Italië is het gebruikelijk om met een coalitie campagne te voeren, dus stel dat Forza Italia bijvoorbeeld samen met Lega Nord de verkiezingen wint maar Berlusconi vanwege zijn belastingfraude geen premier mag worden, dan gaan de partijleiders van andere partijen in die coalitie natuurlijk roepen “dan doe ik het wel”. En dan krijg je pas echt chaos! De politiek in Italië is al een ondoorgrondelijk apparaat maar ze weten het binnen de kortste keren altijd nog nét iets onduidelijker te maken.’

Trump avant la lettre

‘Toen ik Trump in Amerika zag opkomen, dacht ik maar aan één ding: dit hebben we in Italië al in de jaren negentig gezien. Voor veel mensen heeft een politicus die een beetje tegen het systeem aanschopt, zegt waar het op staat en dan ook nog een succesvol zakenman is, een bepaalde charme. Net als Trump maakt Berlusconi grapjes die eigenlijk écht niet kunnen en snoert hij iedere journalist de mond. Hij mag dan in tegenstelling tot Trump niet twitteren maar verder zie ik heel veel gelijkenissen. Berlusconi is een Trump avant la lettre.’

POLITIEKE UPDATE

Op het moment dat deze Smaak ter perse ging, was dit de politieke situatie in de Laars. Wil je ook de rest van het jaar meer weten over de politieke ontwikkelingen in Italië en graag updates ontvangen over de actuele situatie omtrent Silvio Berlusconi? Ga dan naar desmaakvanitalie.nl waarop Donatello Piras een politieke blog bijhoudt.

SILVIO BERLUSCONI

Jarenlang was hij leider van de politieke partij Forza Italia en premier van Italië. Hij richtte het Italiaanse media-imperium Mediaset op en is trotse eigenaar van de Italiaanse voetbalclub AC Milan. Met een geschat vermogen van 5,9 miljard euro is hij een van de rijksten van Italië. Silvio Berlusconi werd veroordeeld, kreeg gevangenisstraf en werd verboden ooit nog een publieke of politieke functie te bekleden. Dat laatste vecht hij momenteel aan in het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, en als hij dat wint, maakt hij weer kans op het premierschap. Zo niet dan zal hij er toch alles aan gaan doen om een rol van betekenis te blijven spelen met Forza Italia.

